

Nr 255.

Av herr **Gustavson** m. fl., i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 14 juni 1940 (nr 503) angående upplösning av vissa sammanslutningar m. m.*

I proposition nr 259 vid innevarande års riksdag föreslås förlängd giltighet av lagen utav den 14 juni 1940 (nr 503), angående upplösning av sammanslutningar, som bedriva illegal, samhällsskadlig verksamhet. Såsom av justitieministerns uttalande i samband med propositionens avgivande 1940 (nr 260) framgår, tager ifrågavarande lagstiftning sikte på att under nuvarande allvarliga tider genom ifrågavarande beredskapslagstiftning på förhand lägga i myndigheternas hand sådana resurser, som göra det möjligt för dessa att i en kritisk situation effektivt inskrida mot organisationer som, även i form av politiska partier, giva stöd åt eller själva bedriva spioneri, sabotage eller annan likartad verksamhet av klart illegal natur. Vad som avses är sålunda, att lagstiftningen i god tid, innan akut behov föreligger, genomföres, och att lagstiftningsåtgärder av sådan art icke överlämnas åt framtiden för att då kanske i ett farligt läge och en upprörd situation genomföras.

Huru allvarligt det nuvarande läget är inskräpes av statsrådet och chefen för justitiedepartementet i ett nyligen hållet offentligt föredrag i Västerås. Enligt det pressen tillställda referatet påtalas däri bl. a. bildandet nu av hemliga politiska sammanslutningar eller underjordiska avdelningar till politiska partier. I en folkstyrd stat behöver, sade justitieministern, ingen, som bedriver politisk verksamhet inom laglighetens ramar, tillgripa dylika metoder. Han uttalade även en bestämd varning mot hemliga politiska ligor, då det många gånger visat sig, att sådan verksamhet fört ut på det sluttande planet, och av mörka makter bedrivna stämplingar och deras brottsliga syften.

Det är uppenbart, att sådana uttalanden från auktoritativt håll i hög grad äro ägnade att understryka behovet av erforderliga maktmedel i myndigheternas hand. Justitieministerns framhållande av den underjordiska verksamhet, som redan pågår, synes även snarast reducera farhågorna för att just ett partiförbud skulle framkalla sådan. Olägenheterna ha vi redan, men icke ännu medlen däremot. Så mycket större kraft bör därför sättas in på att ge den lagstiftning det här gäller erforderlig effektivitet och omfattning.

I detta sammanhang synes det befogat att erinra sig ett uttalande av statsministern i årets remissdebatt, vari bl. a. sades:

»Det är ett sedan många år känt faktum, att inom vårt land finnas individer och sammanslutningar, vilkas verksamhet särskilt i tider av oro utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet. — — — Det är en klar nödvändighet för statsmakterna att övervaka sådan verksamhet och förhindra, att den blir till allvarlig skada för landet. Som beredskap i sådant hänseende antog 1940 års riksdag en lag, innefattande befogenhet att upplösa vissa sammanslutningar. — — — *För att ett ingripande enligt upplösningslagen skulle helt fylla sitt ändamål, erfordras sålunda ytterligare åtgärder* (kursiverat här). — — — Även mycket långt gående åtgärder kunna emellertid bli nödvändiga, därest den samhällsskadliga verksamheten icke med andra medel kan stävjas. Det folkstyrda samhällets rätt att till det yttersta skydda sig mot upplösande krafter är lika oomtvistlig som statsmakternas skyldighet att övervaka och ingripa mot sådana krafter.»

Uttalandet angående nödvändigheten att upprätthålla den lagliga samhällsordningen vilja vi gärna understryka samt betona, att lagliga medel härför i full utsträckning böra ställas till regeringens förfogande. Härutinnan bör av riksdagen intet underlåtas. Men statsministern konstaterar ej blott behovet av sådana medel, han erinrar även om, att nuvarande lagstiftning icke helt fyller det avsedda ändamålet. Han framhåller att situationer, som i nuvarande allvarsfyllda tider kunna befaras uppstå, skulle kräva en skärpt lagstiftning. Visserligen kan man förstå och även uppskatta att regeringen endast i nödfall, när behov verkligen föreligger, vill tillgripa långt gående åtgärder. Men denna försiktighet harmonierar helt med en annan form av försiktighet, som eftersträvar beredskapslagstiftningens tidsenliga utbyggande på ett sätt, som väl tillgodoser statens behov. Det ligger uppenbarligen i själva naturen av en sådan beredskapslagstiftning, som det här är fråga om, att man icke ställer sig avvaktande och inväntar vad som kan komma, utan att sedan behovet konstaterats lagstiftningen i tid och i erforderlig omfattning genomföres och sålunda finnes tillgänglig att om så skulle erfordras omedelbart sättas i kraft. Det är här fråga om en lagstiftning på ett område av de medborgerliga fri- och rättigheterna, där en viss varsamhet synes böra iakttagas, och där det icke kan vara klokt att överlämna lagstiftningens utformning att improviseras i ett akut krisläge, då sinnena lätt råka i svallning.

Kanske kan det vara möjligt att redan vid innevarande riksdag genomföra vissa förbättringar. I stort sett synes det dock vara att föredraga att hos regeringen begära utarbetande så fort ske kan och med anlitande av den tekniska expertis, som står till dess förfogande, av förslag till en sådan effektivisering av lagstiftningen, som synes nödvändig och även av statsministern ifrågasatts.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställes därför,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t göra framställning om utarbetande av förslag till komplettering och utbyggande av lagen av den 14 juni 1940 (nr 503) angående upplösning av vissa sammanslutningar m. m., varigenom denna bringas att bättre motsvara det allvarliga lägets krav; ävensom

att förslag i sådant syfte snarast måtte föreläggas riksdagen.

Stockholm den 20 maj 1942.

John Gustavson
i Guntorp.

Ivar Persson.

Axel Löfvander.

Erik von Heland.

Joh. Friggeråker.

Gust. Elofsson
i Vä.

A. R. Aronsson.

J. A. Andersson.

Allan Holstenson.

Wiktor Egnell.

Ernst Eskhult.

Arthur Heiding.

Gunnar Bodin.

B. A. Nilsson.

Per Andersson.